

Структура моделі розвитку галузей наведена на рис. 3. Особливої уваги в галузевій моделі потребує формування сценарних умов (вплив заходів внутрішньої економічної політики та прогноз зовнішнього попиту на український експорт) та трендів показників ефективності розвитку галузі:

- продуктивність праці;
- рентабельність продукції галузі;
- матеріалоемність продукції галузі;
- капіталоемність;
- питома вага експорту;
- окупність інвестицій;
- рівень інноваційності;
- коефіцієнт оновлення основних засобів.

Висновки

1. Міжгалузевий аспект в технології макроекономічного прогнозування має реалізовуватися через побудову системи моделей:

- статична та динамічна форма моделей «витрати–випуск»;
- розгорнута економетрична галузева модель;
- моделі впливу сценарних умов на галузевий розвиток;
- моделі інноваційно–інвестиційного розвитку галузі;
- моделі поточного стану і розвитку головних товарних ринків галузі;

– моделі соціального розвитку з визначенням очікуваних обсягів доходів та кінцевого попиту домашнього господарств.

2. Розглянутий у статті агрегований спосіб використання моделі «витрати–випуск» посилюється комплексом галузевих моделей розвитку. Це дозволяє:

- узгоджено представити в єдиному економічному обороті матеріальних, фінансових і трудових ресурсів розвитку кожної галузі і всієї економіки (виробництво ВВП в цілому);
- врахувати взаємозалежності виробництва товарів і послуг в галузях і їх соціальних результатів (кінцевого споживання їх випусків);
- дослідити міжгалузеву структуру з урахуванням всіх матеріальних перетоків ресурсів між галузями;
- моделювати виробництво, розподілу і кінцеве споживання ВВП з урахуванням змін у міжгалузевій пропорційності;

– врахувати (оптимізувати) розподіл і перерозподіл ресурсів на трьох стадіях формування ВВП;

– врахувати ефекти від дії заходів державної політики, включаючи структурні взаємозв'язки секторів і галузей економіки.

Список використаних джерел

1. Анчишкин А. Прогнозирование роста социалистической экономики / Анчишкин А. – М.: Экономика, 1973.
2. Баранов А.О. Исследование экономики России с использованием межотраслевых моделей / Баранов А.О., Гильмундинов В.М., Павлов В.Н. – Новосибирск: Наука, Сибирская издательская фирма РАН, 2001.
3. Беседін В.Ф., Беседін І.В., Дідур С.В., Щукін Б.М. Про вдосконалення методів розробки балансів попиту і пропозиції окремих видів продукції // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. праць. Вип. №12(31). – Київ. – 2003. – С. 31–41.
4. Дуда М.О. Досвід використання таблиць «витрати–випуск» (міжгалузевого балансу) у світовій практиці / М.О. Дуда, О.С. Яворський // Економіка України: макропроблеми розвитку. Колективна монографія; за ред. В.Ф. Беседін, А.С. Музиченко. – Київ: НДЕІ, 2008. – С. 163–170.
5. Ілляша С.Н., Герасімова О.А. Оцінка динаміки імпорту при довгостроковому прогнозуванні макропоказників [Електрон. ресурс] / С.Н. Ілляша, О.А. Герасімова // Економіка і прогнозування. – 2012. – №1. – С. 65–74.
6. Клоцвог Ф.Н. Макроструктурные модели – инструмент народнохозяйственного прогнозирования / Ф.Н. Клоцвог, В.А. Костин // Проблемы прогнозирования. – 2004. – №6. – С. 17–28.
7. Леонтьев В. Межотраслевая экономика / В. Леонтьев; пер. с англ. – М.: Экономика, 1997. – 477 с.
8. Немчинов В.С. Экономико–математические методы и модели / В.С. Немчинов. – Соцэкгиз, 1962.
9. Новожилов В.В. Проблемы измерения затрат и результатов при оптимальном планировании / В.В. Новожилов. – М., 1967.
10. Осауленко О. Моделирование динамики та фактори державного регулювання валового внутрішнього продукту / О. Осауленко // Економіка України / 2001. – №6. – С. 10–15.
11. Скрипниченко М.І. Секторальні та міжкраїнні моделі економічного розвитку / М.І. Скрипниченко. – К.: Фенікс, 2004. – 256 с.
12. Шаталін С.С. Принципы и проблемы оптимального планирования народного хозяйства. / Шаталін С.С. – М., 1971.

УДК 336.02

Н.А. ПЛЕШАКОВА,

асистент кафедри фінансів, аспірант, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Передумови формування фінансової стабільності в умовах посилення глобалізації

Розглянуто теоретичні засади фінансової стабільності, запропоновано проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на макроекономічні показники та внести ряд змін для забезпечення фінансової стабільності.

Ключові слова: глобалізація, ризики, фінансова безпека, фінансова стабільність, фінансова система.

Н.А. ПЛЕШАКОВА,

асистент кафедри фінансов, аспірант, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко

Предпосылки формирования финансовой стабильности в условиях усиления глобализации

Рассмотрены теоретические основы финансовой стабильности, предложено проанализировать влияние глобализационных процессов на макроэкономические показатели и внести ряд изменений для обеспечения финансовой стабильности.

Ключевые слова: глобализация, риски, финансовая безопасность, финансовая стабильность, финансовая система.

Prerequisites development of financial stability in conditions of strengthening globalization

Reviewed the theoretical foundations of financial stability, proposed to analyze the impact of globalization on macroeconomic indicators and make some changes to ensure financial stability.

Keywords: globalization, risks, financial security, financial stability, financial system.

Постановка проблеми. В умовах посилення процесів глобалізації фінансових зв'язків і конкуренції на світових ринках фірми і домогосподарства стають занадто залежними від подій, що відбуваються в інших регіонах планети. Зміни у світовій економіці, взаємна залежність держав у світовому співтоваристві, посилення соціально-економічних проблем сприяють переосмисленню категорії «фінансова стабільність».

Фінансова система держави має складну структуру і виконує безліч функцій. Вона об'єднує досить велику кількість різних фінансових установ, кредитних організацій, страхових компаній, взаємних фондів, що виконують операції на ринку цінних паперів, грошовому ринку, на фінансовому ринку в цілому. Перед фінансовою системою стоїть безліч завдань як загальнодержавного, так і приватного характеру. Найважливішою умовою їхнього вирішення є стабільність фінансової системи, і відповідно, її значення збільшується в умовах глобалізації.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у структурне дослідження проблем фінансової стабільності зробили відомі зарубіжні та вітчизняні науковці і практики: В. Алєн, Д. Блейк, Г. Вуд, Б. Ейхенгрін, Л. Абалкін, Я. Белінська, О. Василик, З. Варналій, В. Геєць, І. Лютий, В. Міщенко, С. Науменкова та інші.

Мета статті. Дослідити ступінь залежності економіки України від глобалізаційних процесів та їх вплив на фінансову стабільність.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація, відкриваючи нові можливості, одночасно ставить світ і національній державі перед новими загрозами. У зв'язку з необхідністю забезпечення стійкого економічного розвитку в умовах сучасного висококонкурентного світу значно ускладнюється характер проблем, які необхідно вирішувати країнам.

Загальні особливості розвитку фінансових систем в умовах глобалізації можна визначити як наступні:

- стрімкий розвиток інформаційних технологій та інновацій;
- лібералізація та дерегулювання фінансового сектору;
- формування нового інструментарію фінансового ринку, який базується на використанні похідних фінансових інструментів;
- випереджальні темпи зростання фінансового ринку над виробничим сектором;
- синхронізація та уніфікація основних вимог і правил функціонування фінансових систем різних країн світу;
- підвищений ризик загострення та швидкої експансії деструктивних процесів між фінансовими секторами різних держав;
- зростання спекулятивного попиту на фінансові активи;
- посилення дисбалансів у рівнях розвитку фінансових систем окремих національних економік, збільшення асиметрії інформації;
- активізація еліттів і поглинань у фінансовому секторі (особливо у банківському сегменті), більшою мірою у країнах Європи;

– універсалізація операцій на фінансовому ринку [1].

Забезпечення фінансової безпеки країн і регіонів набуває особливої важливості в сучасних умовах глобалізації фінансових ринків. Наслідком фінансової глобалізації для країн, що розвиваються, стала їх зростаюча вразливість до фінансових шоків, пов'язаних з раптовими зупинками припливу капіталу, втечею капіталу, скороченням запозичень тощо.

Невід'ємна складова фінансової безпеки будь-якої національної економічної системи – її фінансова стійкість, забезпечення якої в умовах зростаючої глобальної нестабільності стає все більш складним і актуальним завданням реалізації державної стратегії економічного розвитку [2].

Для національних держав розв'язання проблеми фінансової стабільності носить невідкладний характер. Стійкий і безкризовий розвиток фінансової системи країни має першорядне значення, оскільки фінансові кризи приводять до загального зниження доходів країни й добробуту громадян [3].

Починаючи з другої половини ХХ ст. і до теперішнього часу в більш ніж 70 країнах світу відбувалися системні фінансові кризи, які продемонстрували, до яких руйнівних наслідків для національної економіки в цілому і реального сектору, зокрема, може призвести відсутність фінансової стабільності.

З початку 1990-х років досягнення й зміцнення фінансової стабільності стає домінуючою метою економічної політики держав, про що свідчать періодичні звіти центральних банків. Висновки, які містяться в цих документах, відображають зростання ролі, ступеня лібералізації й подальшої глобалізації фінансових систем, що автоматично збільшують загрозу негативних наслідків виникнення нестабільності; останнє, в свою чергу, є чинником різкого погіршення основних економічних показників і індикаторів. За такої ситуації набуває гостроти забезпечення фінансової стабільності [4].

Поняття фінансової стабільності привертає все більш пильну увагу. Фахівці намагаються винести уроки з фінансової кризи. Але частково це ускладнене тим, що немає чіткого визначення фінансової стабільності. Фінансова стабільність визначається як відсутність диспропорцій в економіці, які можуть призвести до подальшої негативної корекції фінансових ринків, виникненню системної кризи і нездатності фінансових інститутів забезпечувати безперебійне функціонування фінансової системи, а також підтримувати ділову активність реального сектору економіки. Фінансова стабільність забезпечується адекватністю державного регулювання, ефективністю механізмів управління та перерозподілу ризиків, збереженням довіри споживачів фінансових послуг до фінансової системи.

Стабільність фінансової системи характеризується її здатністю виконувати свої функції навіть у несприятливих умовах під впливом негативних шоків і в стані відхилення від рівноваги [2].

Україна виступає учасником глобалізаційних процесів з наступних причин: по-перше, вигідне економіко-геогра-

Оцінка частки тіньового сектору економіки України, % ВВП

Рік	Оцінка за методикою Держкомстату	Метод «витрати населення – роздрібний товарообіг»	Електричний метод	Монетарний метод	Метод збитковості підприємств	Метод сукупного попиту – сукупної пропозиції	Оцінка проф. Фрідріха Шнайдера
2004	18,9	33,5	28,0	29,5%	25,0	39,0	49,0
2005	18,1	46,5	28,0	25,0%	24,0	37,0	48,0
2006	17,3	40,5	27,5	24,5%	23,5	33,5	47,0
2007	15,5	38,0	27,0	26,0%	24,0	34,5	47,0
2008	15,1	40,0	26,0	38,0%	30,0	35,5	46,0
2009	16,1	45,0	35,0	40,5%	31,0	30,0	46,0
2010	16,5	44,0	37,0	30,0%	31,0	33,0	45,0
2011	16,0	44,0	37,5	27,0%	31,5	34,0	44,1
2012	Інтегральний показник рівня тіньової економіки – 32%						
2013	Інтегральний показник рівня тіньової економіки – 35%						
2014	Інтегральний показник рівня тіньової економіки – 42%						
2015 I кв.	Інтегральний показник рівня тіньової економіки – 47%						

Джерело: дані Держкомстату, Мінекономрозвитку, дослідження Ф. Шнайдера.

фічне положення в центрі Європи, зосереджене на перетині транспортних шляхів; по-друге, значна питома вага експорту та імпорту у ВВП; по-третє, орієнтація на вступ до європейського співтовариства; необхідність забезпечення демократизації суспільства та побудови соціально-орієнтованої економіки.

Проте тіньова економіка в Україні є однією з найбільших перешкод фінансовій стабільності, розвитку конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів життя населення та інтеграції в європейське співтовариство [5].

Проте поширення тіньової економіки поряд з макроекономічною розбалансованістю та обмеженістю ресурсів визнані Всесвітнім економічним форумом основними глобальними ризиками майбутнього десятиріччя. Відповідно до розрахунків Міністерства економічного розвитку та торгівлі України обсяг тіньової економіки в Україні за останні п'ять років становить від 28 до 39% ВВП. Зазначений показник розраховується різними методами, які враховують розбіжності між доходами та витратами населення, динамікою готівки в обігу та обсягами виробництва, використанням електроенергії та обсягами виробництва, а також динамікою цін факторів виробництва, готової продукції та рентабельністю виробництва.

Так, за даними Мінекономрозвитку, рівень на початку 2015 року в умовах поширення цінових та девальваційних шоків, ескалації військового конфлікту спостерігалось подальше суттєве зростання тіньової економіки, започатковане у 2013 році. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку, у першому кварталі 2015 року рівень тіньової економіки порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшився ще на 5 в.п. – до 47% від обсягу офіційного ВВП.

Розрахунок динаміки реального ВВП з урахуванням тіні показує, що велика частина економічного спаду 2008–2009 років, зареєстрована офіційними даними, насправді була викликана підвищенням тінізації.

Згідно з розрахунками професора Фрідріха Шнайдера з Лінцького університету з Дрезденського університету та Світового банку, які вони робили для 162 країн світу, частка тіньової економіки в українському ВВП є найвищою в Європі – на рівні 46,8% від офіційного показника ВВП [7].

Разом з Україною трійку європейських лідерів з рівня тінізації становлять Білорусь (43,3%) та Молдова (44,3%), на четвертому місці йде Росія (40,6%).

Серед країн ЄС найвищий рівень тіньової економіки зареєстровано саме в пострадянських країнах: Литві, Латвії та Естонії. Згідно з відомостями університету Кеплера в Австрії, у Литві цей показник становить 29%, в Естонії – 28%, а в Латвії – 26%. Незважаючи на це, ситуація в цих країнах набагато краще, ніж в Україні. В той же час найнижчий рівень тіньової економіки серед країн – членів ЄС зафіксовано в Австрії – 8% і Люксембурзі – 8,2%.

Про ступінь активізації глобалізаційних процесів можна зробити висновок на основі різноманітних індексів глобалізації, що розраховуються різними дослідницькими установами та рейтинговими агентствами. Головним результатом роботи співробітників швейцарського інституту став індекс глобалізації (KOF Index of Globalization), завдяки якому щороку публікується оновлений світовий рейтинг рівня глобалізації. Підсумкове значення індексу, яке коливається від 0 до 100 балів, формується шляхом оцінки 24 показників, об'єднаних у три компоненти: глобалізація в економічній, соціальній і політичній сферах. Чим вище значення індексу держави, тим більше воно залучено в світові процеси.

Згідно з даними звіту за 2014 рік світова першість за рівнем глобалізації належить Ірландії. Підсумкове значення її індексу становило 92,17 бала, на другій позиції – Бельгія (91,61), трійку замкнули Нідерланди (91,33). Найбільш глобалізованою державою в Азії визнаний Сінгапур (88,63), який, зайнявши п'яту сходинку, виявився єдиним неєвропейським представником у першій десятці рейтингу. Першість серед латиноамериканських країн дісталось Чилі (72,41), у той же час, за оцінками експертів, на Соломонові острови (25,43) і Сомалі (24,03) глобалізація справила найменше вплив.

Поточне значення українського індексу глобалізації досягло історичного максимуму і становило 68,85 бала, що дозволило нашій державі розташуватися в рейтингу між Йорданією (69,46) та Ісландією (68,66), а також випередити відразу трьох географічних сусідів – Росію (65,42), Молдову (64,12) і Білорусь (59,85). Найбільш схильною до глобалізації вияви-

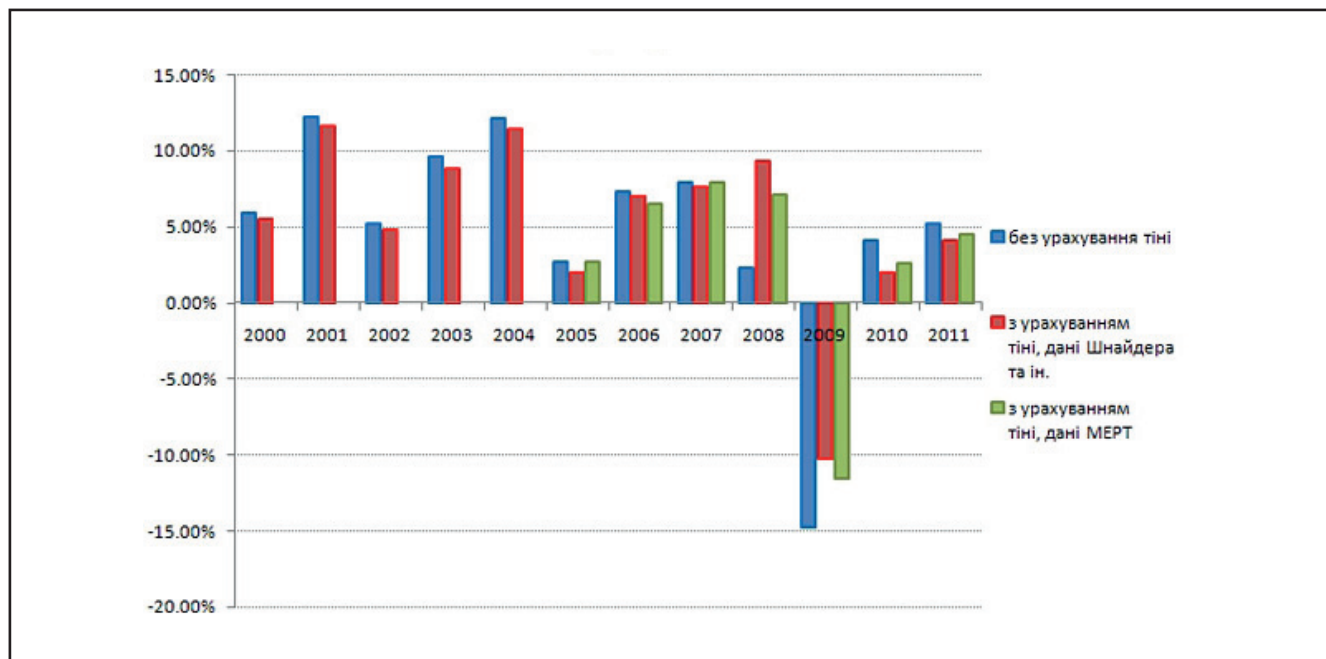

Рисунок 1. Динаміка реального ВВП України з урахуванням тіні та без її урахування

Джерело: складено автором на основі даних [6].

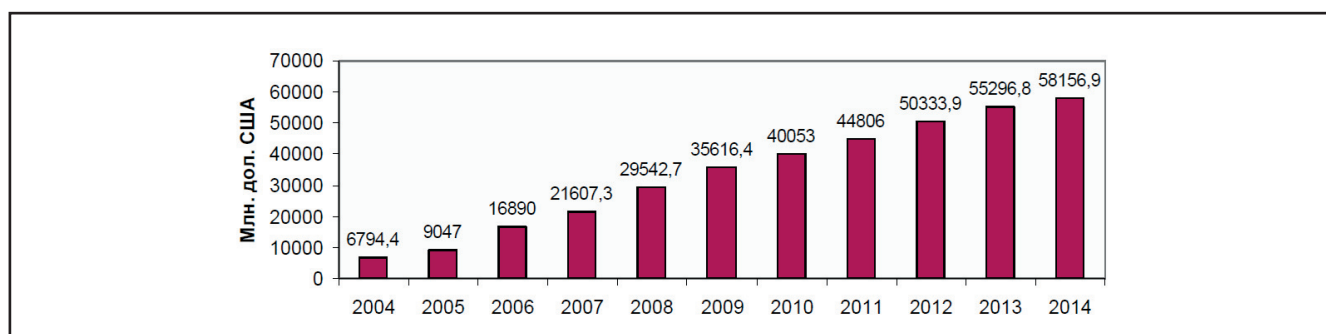

Рисунок 2. Динаміка прямих інвестицій в Україну на початок року підсумком, \$ млн.

Джерело: побудовано автором на основ [8].

лася політична сфера (86,05) України, а найменш – соціальна (60,06). Зростання значення вітчизняного індексу (+1,07 бала) багато в чому стало можливим завдяки істотному прогресу в питаннях інформаційних потоків і культурній подібності.

Крім того, про активну інтеграцію економіки України до світової спільноти свідчить і зростання показника прямих іноземних інвестицій в Україну, динаміка якого представлена на рис. 2.

За даними рис. 2 можна відмітити, що протягом аналізованого періоду (2006–2014) обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну регулярно та досить стрімко зростає, що свідчить про підвищення інтересу закордонних інвесторів до України.

Проте у 2015 році бачимо протилежну тенденцію, інвестиційний клімат України є несприятливим для заохочення іноземних інвесторів вкладати свої фінансові ресурси в національну економіку, зокрема через відсутність впровадження новітніх технологій, зменшення інвестицій в інноваційні проекти та відсутності підтримки малого бізнесу.

Нинішня світова фінансова криза показала, що навіть країни із сильними макроекономічними показниками і високим ступенем розвитку постраждали від фінансової кризи.

Своєю чергою, система забезпечення фінансової стабільності повинна включати в себе такі складові: моніторинг

та аналіз стану фінансово–кредитної системи і її макроекономічного середовища; оцінку фінансової стабільності; прийняття превентивних заходів з підтримки фінансової стабільності; прийняття оперативних заходів щодо забезпечення фінансової стабільності; прийняття заходів із вирішення фінансових криз і відновлення фінансової стабільності.

Висновки

Таким чином, глобалізація – це складний та багатограний процес закономірних якісних перетворень світової економіки, що відбуваються на основі усупільнення виробництва та поглиблення інтеграційних процесів у результаті безпрецедентного зростання і прискорення міжнародних переміщень товарів, послуг, капіталів, широкого розвитку новітніх інформаційних технологій, глобальних телекомунікаційних мереж тощо. Економіка України в умовах глобалізації залишається ресурсною базою для зарубіжних компаній, хоча й має великий ресурсний потенціал, який недостатньо використовує. В сучасних умовах підвищення нестабільності зовнішнього середовища важливо забезпечити ефективну систему дослідження та попередження кризових явищ, особливо тих, які стосуються сектора державних фінансів. Глобальна криза

наочно продемонструвала структурну вразливість економіки України та нестійкість її фінансової системи. Без усунення структурних диспропорцій у галузевій структурі економічної системи та розривів у рівнях розвитку окремих сегментів фінансової системи найімовірнішим сценарієм розвитку України відбудеться уповільнення економічної динаміки та поглиблення дисбалансів фінансової системи.

Список використаних джерел

1. Лук'янець О. Методичні засади забезпечення стійкості фінансової системи країни: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Лук'янець О.В.; Нац. банк України, Держ. ВНЗ «Укр. акад. банк. справи Нац. банку України». – Суми, 2014. – 20 с.
 2. Шемет Т. Интеграционные механизмы финансовой безопасности / Т. Шемет // Финансы и кредит. – №4. – 2013.
 3. Подкуйко М. Финансовая стабильность стран в условиях глобализации / М.С. Подкуйко // Финансовые исследования. – 2007. – №15. – С. 17–26.

4. Півняк Ю. Теорії й моделі фінансової стабільності: макроекономічний підхід / Ю.В. Півняк // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер: Економіка. – 2013. – Вип. 4. – С. 76–81.

5. Бочі А. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання / А. Бочі, В. Поворозник // Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). – Київ. – 2014. – Режим доступу: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaeconom_kaukra_ni.pdf

6. Кухта П. Тінь в Україні: вплив на економіку [Електрон. ресурс] / П. Кухта // Регіональна економіка. – 2012. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/publication/22/21545.html>

7. Schneider Friedrich Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2011 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/2011/ShadEcon31.pdf>

8. Кадеєва І. Прямі іноземні інвестиції як фактор становлення інноваційної економіки в Україні / І.В. Кадеєва // Зб. наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Економіка. – 2014. – Вип. 14. – С. 193–199.

УДК 330.352.2

О.В. ГУК,

аспірант, Науково-дослідний економічний інститут Мінекономрозвитку і торгівлі України

Сутність та концептуальні засади конкурентоспроможності країни в контексті сталого розвитку

У статті сталий розвиток розглядається як сукупність трьох компонентів – екологічної цілісності, екологічної ефективності економічної діяльності та соціальної справедливості при доступі до благ. Досягнення сталого розвитку досягається на основі узгодження екологічних, економічних та соціальних складових розвитку і оцінюється через груповий показник, який складається із суми індексів, що характеризують рівень соціального, екологічного та економічного процесів.

Ключові слова: економічна політика, конкурентоспроможність, сталий розвиток, інноваційні технології, державні програми, європейські стандарти, оцінка конкурентоспроможності, нестабільна політична ситуація.

О.В. ГУК,

аспірант, Научно-исследовательский экономический институт Минэкономразвития и торговли Украины

Суть и концептуальные основы конкурентоспособности страны в контексте устойчивого развития

В статье устойчивое развитие рассматривается как совокупность трех компонентов – экологической целостности, экологической эффективности экономической деятельности и социальной справедливости при доступе к благам. Достижение устойчивого развития достигается на основе согласования экологических, экономических и социальных составляющих развития и оценивается через групповой показатель, который состоит из суммы индексов, характеризующих уровень социального, экологического и экономического процессов.

Ключевые слова: экономическая политика, конкурентоспособность, устойчивое развитие, инновационные технологии, государственные программы, европейские стандарты, оценка конкурентоспособности, нестабильная политическая ситуация.

O. GUK,

graduate student of Research economic institute Ministries of economic development of Ukraine

Essence and conceptual bases of competitiveness of the country in the context of a sustainable development

In article the sustainable development is considered as set of three components – ecological integrity, ecological efficiency of economic activity and social justice at access to the benefits. Achievement of a sustainable development is reached on the basis of coordination of ecological, economic and social components of development and estimated through a group indicator which consists of the sum of indexes which characterize the level of social, ecological and economic processes.

Keywords: economic policy, competitiveness, sustainable development, innovative technologies, state programs, European standards, competitiveness assessment, unstable political situation.

Постановка проблеми. Глибока криза української економіки обумовлена внутрішніми причинами, які виходять за межі фінансових проблем і супроводжуються економічним

спадом виробництва, зростанням безробіття, зниженням рівня життя широких верств населення. Для виходу з економічної кризи Україні слід, перш за все, підвищити конкурентоспро-